

«ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ ԵՒ ԸՆՏԱՆԻՔԸ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌ ՍՈՒՐԲ ԷԶՄԻԱԾՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՄ»

Գիտաժողով «Վաչէ եւ Թամար Մանուկեան» Մատենադարանում
(6 դեկտեմբերի 2019 թ.)

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ծայրագոյն Պատրիարք եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի օրհնութեամբ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի «Վաչէ եւ Թամար Մանուկեան» մատենադարանը նախաձեռնեց՝ «Էջմիածին» ամսագրի 75-ամեակի եւ 2019 թ. ԸՆՏԱՆԻՔԻ ՏԱՐԻ հոշակելու առիթով «Հայրենիքի եւ ընտանիքի գաղափարները Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի հրատարակութիւններում» խորագրով գիտաժողով:

Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի հրատարակութիւնների դիտարկման միջոցով գիտաժողովը նպատակ էր հետապնդում ցոյց տալ հայոց կեանքում ազգային ինքնութեան եւ նկարագրի պաշտպանութեան կարեւորութիւնը, ընտանիքում ազգային եւ աւանդական արժէքների ամրապնդման ու տարածման կենսական նշանակութիւնը: Դիտել է, որ Մայր Աթոռի հրատարակութիւններն իրենց կրօնագիտական, եկեղեցագիտական, հայագիտական, պամաբանա-սիրական ուղղութիւններից զատ, մշտապէս առանձնայատուկ ուշադրութեան են արժանացրել եւ արժանացնում յատկապէս հայրենիքի եւ ընտանիքի գաղափարների սերմանելուն:

Մայր Աթոռի հրատարակութիւններն իրենց տարածմամբ ու հեղինակների լայն ընդգրկմամբ ստացել են համահայկական բնոյթ:

Գիտաժողովի հանդիսատւոր մասն սկսուեց Տէրունական աղօթքով, որից յետոյ բացման խօսքով հանդէս եկաւ «Վաչէ եւ Թամար Մանուկեան» Մատենադարանի եւ Մայր Աթոռի Հրատարակչական բաժնի տնօրէն արժանապատիւ Տ. Արարատ Բահանայ Պօղոսեանը:

Այնուհետեւ գիտաժողովի մասնակիցներին իր օրհնութիւնը փոխանցեց Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը (տե՛ս էջ 12):

Հայրապետական օրհնութեան խօսքից յետոյ գիտաժողովն սկսեց իր աշխատանքները, որոնք ընթացան չորս զուգահեռ նիստերով, որոնցում ներկայացուեց մօտ 20 զեկոյց.

Գրեթէ իւրաքանչիւր զեկոյցից յետոյ մասնակիցները հարցեր էին ուղղում հանդէս եկողին, ապա ծաւալում էր հետաքրքիր եւ բովանդակալից ֆննարկում:

Գիտաժողովի ասարտից յետոյ որոշուեց ի մի բերել մասնակիցների զեկոյցները՝ առաջիկայում առանձին ժողովածուով տպագրելու նկատառումով:

Նշեմք նաեւ, որ սոյն գիտաժողովին անդրադարձ կատարուեց հայաստանեան տպագիր եւ համացանցային բազմաթիւ լրատուամիջոցների կողմից:

Պատրաստեց՝
ԱՐԱՐԱՏ ՔՀՆՅ. ՊՕՂՈՍԵԱՆԸ

Տ. ԱՐԱՐԱՏ ՔԱՀԱՆԱՅ ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ ԽՕՍՔԸ (6 դեկտեմբերի 2019 թ.)

Վեհափառ Տէր,

Գերաշնորհ Սրբազան հայր,

Հոգեշնորհ, արժանապատիւ հայրեր,

Բարեշնորհ սարկաւազներ,

Գիտաժողովի սիրելի մասնակիցներ եւ ներկաներ.

«Էջմիածին» ամսագրի 75-ամեակի եւ Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի կողմից 2019 թ. ԸՆՏԱՆԻՔԻ ՏԱՐԻ հռչակելու շրջանակներում Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի «Վաչէ եւ Թամար Մանուկեան» մատենադարանը Վեհափառ Հայրապետի օրհնութեամբ նախաձեռնել է այս գիտաժողովը:

Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածինը դարեր շարունակ եղել եւ այսօր էլ մնում է հայ ժողովրդի ոչ միայն հոգեւոր, այլ նաեւ կարեւորագոյն կրթական, գիտական կենտրոններից մէկը: Մայր Աթոռը հայերէն ձեռագրի ծննդավայրն է, մեսրոպատառ առաջին ձեռագրերը եւ մայր գրատունը ստեղծուել են հէնց այստեղ՝ Սուրբ Էջմիածնում: Յետագայ դարերում, միջնադարեան գրեթէ բոլոր վանքերը հոգեւոր կենտրոններ լինելուց զատ, նաեւ գրքի ու դպրութեան տաճարներ էին: Ուստի, պատահական չէր, որ Մայր հայրենիքում Սիմէոն Երեւանցի կաթողիկոսի հետեւողական ջանքերի շնորհիւ հէնց Ս. Էջմիածնում հինուեց առաջին տպարանն ու հրատարակչութիւնը: Այլ խօսքով՝ Մայր Աթոռը հայրենիքում դարձաւ նաեւ հայերէն տպագիր գրքի ծննդավայրը:

Մայր Աթոռում թէ՛ անցեալում եւ թէ՛ այսօր տպագրուած գրքերը ծառայում են սերունդներին հայեցի՝ հայրենասէր ու եկեղեցասէր դաստիարակելու սուրբ գործին: Մայր Աթոռում ստեղծուած ու տպագրուած բոլոր գրքերում քրիստոնէական արժէքները միաձուլուած են հայրենիքի եւ ընտանիքի գաղափարներին հետ:

Ասուածի ապացոյցներն են Մայր Աթոռի գիտական երկու հսկաները՝ «Արարատ» եւ «Էջմիածին» կրօնագիտական եւ հայագիտական ամսագրերը: «Արարատ» անունը իւրաքանչիւր հայի համար եղել է ու կայ հայրենիքի գլխաւոր խորհրդանիշը, իսկ հայի կեանքում Ս. Էջմիածնի կարեւորութեան մասին խօսելիս կը բաւարարուենք միայն մեծանուն բանաստեղծ Աւետիք Իսահակեանի՝ թեւաւոր խօսք դարձած մէջբերմամբ. «Հայ ժողովրդի մաշկը քերես, տակից Էջմիածին կերեւայ: Էջմիածինն ազգային գոյութեան խարիսխն է, ազգային միութեան սիմուլը»:

Հպարտութեամբ կարող ենք արձանագրել, որ այս ամսագրերի անուններն արդէն իսկ հայրենասիրութեան քարոզ են: Բացի այդ՝ «Արարատ» ամսագրի անդրանիկ համարի առաջաբանում կարդում ենք. «ազգիս ընթերցող հասարակութիւնը բաժանորդ գրուելով ամսագրիս, ճշմարիտ հայրենասիրաց զգացմանցն եւս բաժանորդ կը լինի»: Միով բանիւ «Արարատ» եւ «Էջմիածին» ամսագրերի նպատակն է եղել եւ է հայ ժողովրդի պատմական անցքերը ներկայացնել այնպէս, որ սերունդները «քաջերից ազգ եւ հայրենիք պահելու քաջութիւն սովորեն, իսկ վատերից՝ իբրեւ հայրենիքի դաւաճաններ՝ խորշեն»:

Յատկանշական է, որ «Էջմիածին» ամսագրի առանցքային նպատակը եւ բուն առաքելութիւնն է՝ «սովորեցնել հայ հաւատացեալին ի՛ր դաւանութիւնը, ի՛ր Եկեղեցու արարողութիւններն ու կանոնները, տպագրուող յօդուածներով սերմանել ընտանեկան աստուածատուր սրբութիւնները պահպանելու ոգին»: Հրատարակման ողջ ընթացքում ամսագիրը լոյսի փարոս է եղել մեր Եկեղեցուն՝ հայրենիքում եւ նրա սահմաններից դուրս գտնուող հաւատաւոր զաւակների համար՝ նրանց համախմբելով Էջմիածնի անուան ու խորհրդի շուրջ: Ամսագրում մինչ օրս տպագրուել են ընտանեկան արժէքներ ու հայրենասիրութիւն սնող եւ ներշնչող բազմաթիւ յօդուածներ եւ քարոզներ: «Էջմիածին» ամսագիրը, ինչպէս նշեցինք, կրօնական ուղղուածութիւն ունենալով հանդերձ՝ իրաւամբ համարուում է հայագիտութեան առաջամարտիկներից մէկը: Բաւական է նշել միայն, որ այսօր Հայաստանում տպագրուող գիտական

ամսագրերի մէջ «էջմիածինը» միական է, որ մէկ տարում 12 համար է հրատարակում:

Բացի պարբերական մամուլից, բոլորին է յայտնի, որ շնայած հայ ժողովրդի պատմութեան վայրիվերումների, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնում 1772 թուականից առ այսօր չի դադարել գրքերի տպագրութիւնը: Աւելին: Մայր Աթոռի հրատարակչական ոլորտը կարգաւորելու նպատակով՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գարեգին Երկրորդի տնօրինութեամբ 2006 թ. ստեղծուեց Մայր Աթոռի Հրատարակչական բաժինը: Վերջինս հաւատացեալների հոգեւոր կարիքները բաւարարելու նպատակով՝ համապատասխան գրականութեան հրատարակութեամբ իրականացնում է արդիւնաւէտ քարոզչութիւն:

Հրատարակչական բաժինը 2006—2019 թթ. ընթացքում լոյս է ընծայել շուրջ 350 անուն գիրք: Առանձնակի կարեւորութիւն ունեն աղօթագրքերի, քարոզգրքերի, մեկնողական եւ թարգմանական երկերի, բարոյագիտական, վարքաբանական, յուշագրական, կրօնագիտական-եկեղեցագիտական ուսումնասիրութիւնների, արխիւային նիւթերի ժողովածուների հրատարակութիւնները, որոնցում իրենց արժանի տեղն են գտել ընտանեկան արժէքներ ու հայրենասիրութիւն քարոզող գրքերը: Խորամուխ չլինելով բուն նիւթի մէջ՝ գիտաժողովի զեկուցողներին ենք թողնում Մայր Աթոռի հրատարակութիւններում հայրենիքի եւ ընտանիքի գաղափարների առաւել մանրամասն ներկայացումը:

* * *

Սիրելի՛ մասնակիցներ, վստահ ենք, որ այս գիտաժողովը եւս մէկ առիթ կը լինի խօսելու գրքի միջոցով ազգային նուիրական արժէքների տարածման ու պահպանման կարեւորութեան մասին: Գիտաժողովի ընթացքում ակնկալում ենք ունկնդրել հետաքրքիր եւ արժէքաւոր զեկուցումներ: Շնորհակալութիւն:

